

Hodnocení diplomové práce A. Kaňkové Vnímání profesní identity sociálními pracovníky

Obor KKPP-Diakonika

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Štstná, PhD.

Diplomová práce se zabývá otázkou, jaký obraz si o své práci utvářejí sociální pracovníci, zda existuje vědomí společné profesní identity a jaké vlivy na toto vnímání mají společensko-historické okolnosti. Téma profesionalizace sociální práce i profesní identity je jistě aktuální a věnuje se mu jistá pozornost, neboť přispívá k rozvoji zpětné vazby v další profesionalizaci sociální práce. Studentka se ve výběru tématu i v jeho zpracování inspirovala svým empirickým postřehem, kdy zaznamenala jisté odlišnosti ve vnímání profesní identity a tyto odlišnosti si vysvětlila tím, že před rokem 1989 byl systém vzdělávání i praxe v sociální práci jiný než po r. 1989. Studentka předpokládá rozdíly mezi sociálními pracovníky starší (50-60 let) a mladší (25-35 let) generace. Otázka po generačních rozdílech i po jejich zdroji ve společenských proměnách je legitimní a je dobře zdůvodněná v teoretické části, v níž studentka rozebírá historii sociální práci a její interdisciplinární vazby. Pozorně se věnuje různorodosti sociální práce v takzvané problematice malých paradigmat. Popisuje proměnu vzdělávání i praxe po r. 1989 v českých podmínkách. Teoretickou část ukončuje závěrem, že sociální práce má přes svou různorodost hledat sjednocující a pro společnost srozumitelnou vizi, v níž se zastánci různých paradigmat shodnou na tom, co je pro sociální práci podstatné a specifické. Studentka pracuje s dostatečným množstvím pramenů, ale někdy se jich příliš drží, málo se odvažuje samostatného projevu. Na jednu stranu to lze chápat jako snahu ukázat zdroj myšlenek a poctivě citovat, na straně druhé to ale oslabuje aktivní přínos studentky k tématu. Některé stránky jsou víceméně sestaveny z mírně přefomulovaných myšlenek jiných autorů, aniž by se autorka odvážila popsat skutečnost vlastními slovy a stát si za ní. V práci nacházíme, ale jen výjimečně, drobné jazykové nesrovnalosti (např. slovo liberalita) nebo chyby.

Pro empirickou část studentka zvolila kvalitativní metodu polostrukturovaných rozhovorů s celkem 12 sociálními pracovníky. Výběr participantů i vstup do terénu měla promyšlený a korektní, pokusila se v prostoru jednoho kraje postihnout pracovníky v různých pozicích a s různou náplní sociální práce. Centrální otázkou přitom zůstalo vnímání profesní identity a generační rozdíly mezi mladšími a staršími pracovníky. Na základě připravených otázek provedla rozhovory a pořídila přepisy. S daty bylo po etické stránce nakládáno správně, se zachováním anonymity a důvěrnosti. Ve fázi analytické se objevují první vážné problémy. Metodologický postup práce s přepisy je velmi povrchní a mechanický. Studentka neuvádí žádnou konkrétní techniku analýzy kvalitativních dat (např. kódování). Technikou její práce je extrahování dílčích pasáží z rozhovorů a jejich přenos do tabulky mladších a starších respondentů pro účely poměrně mechanického porovnání. Tento postup práce se jistě nabízí jako jeden z možných, ale studentka nepřekonala fázi, v níž jen povrchně

a spíše statisticky, tedy v rozporu s podstatou kvalitativní metodologie, uvádí četnosti různých komentářů a argumentů. Tabulky, v nichž dokumentuje úryvky z rozhovorů, v doprovodném textu mechanicky popisuje a uvádí počty. Problém možná koření již v samotné formulaci dotazů. Některé otázky v seznamu témat jsou formulovány adekvátně kvalitativní metodologii, jiné jsou ale spíše v duchu kvantitativní metody – ptají se, zda ano, či ne, nikoli jak? Studentka hledá vzájemné souvislosti, ale činí tak „z jedné vody načisto“. Chybí hlubší ponoření se do dat v určitém kruhu, jak to kvalitativní data vyžadují.

V úvahu je ale nutno brát náročnost těchto znalostí a dovedností a to, že absolvent KKPP-Diakonika není budoucím výzkumníkem. Z tohoto pohledu je nutno ocenit výzkumné zaujetí studentky tématem, i objem práce, spočívající v provedení výzkumu. Pozitivní je, že se autorka nesnažila za každou cenu dokázat své výchozí předpoklady a její výsledné závěry nepotvrzují generační rozdíly. Otázkou ale zůstává, zda to tak opravdu je, neboť výběr některých participantů do starší věkové skupiny neodpovídal kritériím, ve skutečnosti i někteří starší sociální pracovníci měli krátkou praxi a patřili spíše do mladší věkové kohorty. Z tohoto pohledu možná kritérium věku nebylo úplně tím správným pro volbu respondentů do skupiny mladší a starší generace a možná by byla vhodnější délka praxe nebo studium před r. 1989 a po něm. Co je ale podstatnější, kvalitativní výzkum neslouží potvrzování hypotéz ani nějakých zcela konkrétních předpokladů. Spíš má odhalovat to, co ani výzkumník sám předem netuší, proto by bylo vhodnější tázat se spíše otázkami „jaký?“, „jak“ než „myslíte, že jsou rozdíly...(ano, ne)“. V některých místech popisu studentka volí zcela nevhodnou terminologii kvantitativní metodologie, když hovoří o signifikantních či nesignifikantních rozdílech. Tyto záměny metodologického vidění jsou poměrně časté a svědčí o nedostatku v přípravě na kvalitativní výzkum a jeho zpracování. Závěry práce jsou ale v souladu s jejím celkovým záměrem, práce jako celek je i přes své nedostatky kompaktní a nesena výzkumným zájmem.

Závěr:

Předložená práce splňuje jak rozsahem, tak obsahem a způsobem zpracování požadavky, kladené na diplomovou práci. Slabinou teoretického textu je silné upínání se ke zdrojům (lze to ale pochopit jako pečlivost, poctivost a důslednost). Silnější částí je nakonec přece jen empirická část, v níž studentka sleduje svůj výzkumný motiv a dochází k překvapujícím, ale dostatečně argumentovaným a vysvětleným závěrům. V analýze kvalitativních dat se ale projevuje nedostatečná znalost a dovednost. Jako celek práce tvoří kompaktní celek.

Práci doporučuji k obhajobě s navrženou klasifikací C, v případě vynikající ústní obhajoby je možné zvažovat i B.

Otázky do diskuze: Domníváte se, že se přes veškerou různorodost rodí jakési sjednocení v pojetí sociální práce, aby byla pro společnost srozumitelnou a čitelnou?

PhDr. Eva Křížová, PhD. 28.8.2018